

Кафедра філософії та суспільних наук

## СИЛАБУС

### Основи лідерства

---

(вибіркова компонента)

рівень вищої освіти  
галузь знань  
спеціальність  
кваліфікація освітня  
кваліфікація професійна  
освітньо-професійна програма  
форма навчання  
курс(и) та семестр(и) вивчення  
навчальної дисципліни

другий (магістерський) рівень вищої освіти  
22 «Охорона здоров'я»  
221 «Стоматологія»  
магістр стоматології  
лікар-стоматолог  
221 «Стоматологія»  
денна  
I курс, 1, 2 семестр

## ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

|                                                                                    |                                                                               |
|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання | Каюн Вікторія Олександрівна, к.і.н., старший викладач                         |
| Профайл викладача (викладачів)                                                     | <a href="https://philosophy.pdmu.edu.ua/">https://philosophy.pdmu.edu.ua/</a> |
| Контактний телефон                                                                 | +380952038619                                                                 |
| E-mail:                                                                            | <a href="mailto:vikakayun1975@gmail.com">vikakayun1975@gmail.com</a>          |
| Сторінка кафедри на сайті ПДМУ                                                     | <a href="https://philosophy.pdmu.edu.ua/">https://philosophy.pdmu.edu.ua/</a> |

## ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### Обсяг навчальної дисципліни (модуля)

Кількість кредитів / годин - 3,0 кредитів ЄКТС/ 90 годин, із них:

Семінарські (год.) – **30**

Самостійна робота (год). – 60

Вид контролю **Залік**

### Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни Політика навчальної дисципліни визначається Законом України «Про вищу освіту», нормами законодавства України щодо академічної доброчесності, Статутом університету, правилами внутрішнього розпорядку для здобувачів вищої освіти Полтавського державного медичного університету <https://www.umsa.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>, положенням «Про організацію освітнього процесу в ПДМУ» [https://www.pdmu.edu.ua/storage/departmentnpr/docs\\_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrBey.pdf](https://www.pdmu.edu.ua/storage/departmentnpr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrBey.pdf) «Кодексом академічної доброчесності Полтавського державного медичного університету» <https://www.umsa.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti> та іншими нормативними документами.

Політика навчальної дисципліни «Основи лідерства» визначається системою вимог, які викладач пред'являє до здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни та ґрунтується на засадах академічної доброчесності.

Під час вивчення дисципліни студенти повинні відвідувати всі лекційні та семінарські заняття. В разі пропуску занять з поважної причини (чи без поважної причини) здобувач освіти повинен відпрацювати пропущене заняття. Якщо здобувач освіти не відпрацює «нб» - він не отримує заліку з дисципліни. Викладач обов'язково оцінює успішність кожного здобувача освіти на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою. Під час проведення занять здобувач освіти повинен брати активну участь у обговореннях питань, диспутах, що передбачені під час вивчення «Основи лідерства»; для отримання позитивної оцінки повинен виконати необхідний мінімум навчальної роботи.

### **Опис навчальної дисципліни (анотація)**

Навчальна дисципліна спрямована на засвоєння знань з теорії і практики управлінської діяльності щодо впровадження та використання технологій лідерства, менеджменту управління, а також здійснювати аналіз ситуативних чинників, що обумовлюють вибір ефективного стилю лідерства в команді. Вивчення дисципліни дозволить студентам виявити основні чинники впливу креативних, управлінських рішень, визначати сфери спільних інтересів та цінності для побудови ефективних партнерських стосунків.

### **Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)**

Дисципліна «Основи лідерства» пов'язана з такими дисциплінами, як «Філософія», «Менеджмент і маркетинг в охороні здоров'я», «Професійні комунікації. Ключові компетенції».

### **Мета та завдання навчальної дисципліни:**

- мета навчальної дисципліни полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти системних знань про сутність, природу та функції лідерства, розвитку необхідних лідерських якостей та навичок для ефективного управління людьми та досягнення поставлених цілей як у професійному, так і в особистому житті.

- основними завданнями вивчення дисципліни є:

- розуміти суть лідерства;
- надавати характеристики основних типів лідерства;
- розуміти шляхи налагодження найбільш взаємовигідного партнерства;
- вплив ментальної моделі на поведінку лідера та його взаємовідносини з навколишнім світом;
- виявляти лідерський потенціал;
- визначати основні особистісні якості лідера;
- визначати індивідуальні відмінності, що стосуються когнітивного стилю та удосконалювати власний стиль мислення, розвиваючи потенціал лідера.

**Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні)**

#### **Інтегральна компетентність :**

Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

#### **Загальні компетентності (ЗК):**

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
9. Здатність бути критичним і самокритичним.
10. Здатність працювати в команді.
11. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
13. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.
14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку й ведення здорового способу життя.

*Результати навчання для дисципліни:*

по завершенню вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

**знати:**

- залежність стилю лідерства від людей і ситуацій;
- основні відмінності лідерства й менеджменту;
- як сучасні лідери застосовують традиційні методи керівництва; відмінності між стилями лідерства;
- характеристики основних типів лідерства; як мотивувати людей;
- як делегувати владні повноваження;
- як розрізняти відмінності між діалогом і дискусією;
- як використовувати засоби комунікації, щоб впливати на оточуючих;
- як створювати монолітну команду;
- як допомагати послідовникам максимально розкривати свій потенціал; основні цінності, пов'язані з культурою орієнтованою на досягнення.

**вміти:**

- виявляти лідерський потенціал;
- визначати основні особистісні якості лідера;
- визначати індивідуальні відмінності, що стосуються когнітивного стилю та удосконалювати власний стиль мислення, розвиваючи потенціал лідера;
- вирізняти дію «установки особистості» на поведінку послідовників; позбавлятися категоричних форм мислення;
- відкривати свою свідомість новим ідеям та перспективам; застосовувати на практиці принципи відповідальності, служіння людям, ініціативності;
- використовувати ефективні методи виходу із стресових, конфліктних і кризових ситуацій;
- використовувати тактики розумного переконання;
- підвищувати ефективність команди;
- організовувати навчання всередині організації;
- управляти емоційним інтелектом.

**Тематичний план лекцій (за модулями) із зазначенням  
основних питань, що розглядаються на лекції**  
- Навчальною програмою не передбачено

**Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими  
модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на  
семінарському занятті**

| №/<br>зп                      | Назва теми                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Кількі<br>сть<br>годин |
|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| Модуль 1. Основи<br>лідерства |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                        |
| 1.                            | <b>*Тема 1. Вступ до теорії і практики формування лідера</b><br>1. Лідерство та його класифікації. Функції лідерства.<br>2. Загальноприйняті помилки у сприйнятті лідерства. Природа лідерства. Дефініції лідерства. Лідерство і справа всього життя.<br>3. Розвиток особистісних якостей лідера.<br>4. Лідерство як система фреймів. Структурний фрейм. Фрейм людських ресурсів. Політичний фрейм. Символічний фрейм.<br>5. Влада, вплив і лідерство. П'ять типів влади лідера. Реакція на застосування влади. Роль підлеглого.<br>6. Джерела влади лідера в організації. Залежність відділів один від одного. Контроль над інформацією. Центральне місце. Усунення невизначеності.<br>7. Посилення влади за рахунок політичної активності. Тактика посилення влади. Етичні аспекти політичної активності та посилення влади. | 4                      |
| 2.                            | <b>*Тема 2. Наукові концепції лідерства</b><br>1. Еволюція теорій лідерства. Теорії великої людини. Теорії особистісних якостей. Поведінкові теорії лідерства.<br>2. Авторитарний, демократичний та ліберальний стилі лідерства.<br>3. Решітка лідерства Д. Моутона і Р.Блейка.<br>4. Теорія індивідуалізованого лідерства. Функціональне лідерство. Основні положення концепції.<br>5. Функції та навички лідерства за Дж.Адаїром.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 2                      |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |   |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|
| 3. | <p><b>*Тема 3. Формування стилю лідерства та залежність від ситуації</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ситуативний підхід до вивчення лідерства. Різні параметри ситуацій.</li> <li>2. Шкала лідерської поведінки Таннебаума-Шмідта.</li> <li>3. Модель ситуативного лідерства Фідлера.</li> <li>4. Ситуативна модель «шляхи – цілі» Мітчела і Хауса.</li> <li>5. Теорія життєвого циклу Херсі і Бланшара.</li> <li>6. Теорія шляхи-цілі.</li> <li>7. Ситуативна модель Врума-Йеттона-Яго.</li> <li>8. Система стильоутворюючих факторів. Комплексність стилю. Суб'єктивні фактори. Особливі та об'єктивні фактори. Аналіз стилів.</li> </ol>                                              | 4 |
| 4  | <p><b>*Тема 4. Складові лідерства. Особистісний аспект</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Особистість і лідерство.</li> <li>2. Моделі особистості.</li> <li>3. Якості лідера і його поведінка. Авторитаризм.</li> <li>4. Цінності і установки. Інструментальні і термінальні цінності.</li> <li>5. Вплив психологічних установок на лідера.</li> <li>6. Когнітивні елементи особистості лідера. Форми мислення і домінанта півкулі мозку.</li> <li>7. Стилi вирішення проблем: Індикатор типів Майерс-Бріггс. Розум і серце лідера.</li> <li>8. Потенціал і компетентність. Сміливість і мораль лідера. Встановлення контролю чи служіння людям? Як знайти в собі сміливість?</li> </ol>    | 4 |
| 5  | <p><b>*Тема 5. Емоційне лідерство</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття емоційного інтелекту. Складові емоційного інтелекту.</li> <li>2. Головні положення теорії емоційного інтелекту.</li> <li>3. Навички емоційного лідера. Стилi емоційного лідерства. Емоційне лідерство.</li> <li>4. Резонансне лідерство. Становлення емоційного лідера.</li> <li>5. Відновлення і розвиток лідерських здібностей.</li> <li>6. Модель емоційного лідерства М.Кетс де Вріс.</li> <li>7. Емоційні установки колективу. Лідери, які викликають любов і лідери, які викликають страх.</li> <li>8. Дійсний і бажаний образ компанії. Керівництво командою на основі емоційного інтелекту.</li> </ol> | 4 |
| 6  | <p><b>*Тема 6. Харизматичне лідерство</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Харизма. Харизма як об'єкт дослідження.</li> <li>2. Харизма і натхнення. Харизма та спосіб вести за собою. Харизма і мотивація.</li> <li>3. Харизма та влада. Харизма та висловлення вдячності.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 2 |

|   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |   |
|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|
|   | <p>Харизма та успіх. Харизма та управління людьми. Харизма та сила переконання. Харизма та міжособистісні взаємовідносини. Харизма та псевдо харизма. Чи можна оволодіти харизмою?</p> <p>4. Основні моделі харизматичного лідерства. Особистість харизматичного лідера. Поведінка харизматичного лідера. Послідовники харизматичного лідера.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |   |
| 7 | <p><b>*Тема 7. Робота лідера з командою</b></p> <p>1. Що таке команда. Контекст роботи в команді. Вигоди роботи в команді.</p> <p>2. Компетентність команди. Типи команд. Стилi управління командою.</p> <p>3. Визначення ролей в команді. Покращення комунікацій в команді. Створення дружньої атмосфери в команді. Процеси в команді.</p> <p>4. Формування образу майбутнього, цілей та завдань. Проведення зборів. Заохочення участі. Творче вирішення проблем. Прийняття рішень.</p> <p>5. Процеси планування та управління ризиками. Оцінка роботи, винагороди та стимули.</p> <p>6. Проблеми в команді. Причини невдач. Складні люди. Міжособистісні конфлікти. Групове мислення. Захисні практики.</p> <p>7. Перехід на командний метод роботи. Внесення змін. Уповноваження команди. Налагодження зв'язків між командами.</p> <p>8. Рефлексивність: ключ до успіху в команді.</p>             | 4 |
| 8 | <p><b>*Тема 8. Лідер як соціальний архітектор. Формування корпоративної культури і цінностей</b></p> <p>1. Створення образу майбутнього і визначення стратегії. Стратегічне лідерство. Значення образу майбутнього. Загальні характеристики образу майбутнього. Функціонування образу майбутнього на багатьох рівнях. Місія.</p> <p>2. Формулювання стратегії. Основна компетенція. Синергія. Створення цінностей для споживачів. Стратегії в дії. Внесок лідера. Передбачення майбутнього і стимулювання діяльності.</p> <p>3. Прийняття рішень лідерами. Корпоративна культура. Що таке культура? Значення культури організації. Сила культури і адаптації. Формування культури. Церемонії. Історії. Символи. Особлива мова. Відбір і соціалізація співробітників. Щоденні дії.</p> <p>4. Утвердження різномірних цінностей при формуванні корпоративної культури. Адаптивна культура. Культура</p> | 2 |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |    |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
|    | досягнень. Кланова культура. Бюрократична культура.<br>5. Етичні цінності організації. Лідерство, яке утверджує корпоративні цінності. Особиста етика. Фактори успішного лідерства.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |    |
| 9  | <b>*Тема 9. Трансформаційне лідерство</b><br>1. Трансакційне лідерство. Контенум лідерських стилів Басса-Аволіо. Відмінності в поведінці лідера стосовно підлеглих у внутрішньо групових та поза групових взаємовідносинах.<br>2. Модель атрибутивного лідерства. Становлення класичної теорії трансформаційного лідерства. Державне і партнерське нетрансакційне і трансакційне лідерство. Державне і партнерське трансформаційне лідерство.<br>3. Типи лідерства в залежності від послідовників і їх відносин з лідером. Альтернативні неокласичні теорії трансформаційного лідерства.<br>4. Модель трансформаційного лідерства Юнга. Організаційні зміни за Дж.Коттером. Навіювання людям відчуття необхідності змін. Створення команди реформаторів.<br>5. Прискорення змін в корпоративній культурі. Характеристика інноваційних організацій і творчих особистостей. | 2  |
| 10 | <b>*Тема 10. Управління стресом</b><br>1. Ознаки та наслідки стресу.<br>2. Управління стресом.<br>3. Стратегії протидії стресам.<br>4. Стратегії адаптації.<br>5. Запобігання стресам та особистісний розвиток лідера.<br>6. Сім звичок високоефективних людей.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 2  |
|    | Разом                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 30 |

Примітка: \* позначити теми, з яких обов'язково повинна бути позитивна оцінка.

### Самостійна робота

| № з/п | Назва теми                                                                                      | Кількість годин |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
|       | <b>Модуль 1. Основи лідерства</b>                                                               |                 |
|       | <b>Підготовка до практичних занять:</b> теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок | 20              |
| 1.    | <b>Тема 1. Вступ до теорії і практики формування лідера</b><br>Природа лідерства.               | 4               |
| 2.    | <b>Тема 2. Наукові концепції лідерства</b><br>Поведінкові теорії лідерства.                     | 4               |



|     |                                                                                                                                                                                                                     |           |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 3.  | <b>Тема 3. Формування стилю лідерства та залежність від ситуації</b><br>Ситуативне лідерство. Параметри ситуацій.                                                                                                   | 4         |
| 4.  | <b>Тема 4. Складові лідерства. Особистісний аспект</b><br>Сміливість і мораль лідера.                                                                                                                               | 4         |
| 5.  | <b>Тема 5. Емоційне лідерство</b><br>Резонансне лідерство. Становлення емоційного лідера.                                                                                                                           | 4         |
| 6.  | <b>Тема 6. Харизматичне лідерство</b><br>Харизма та псевдо харизма. Поведінка харизматичного лідера.                                                                                                                | 4         |
| 7.  | <b>Тема 7. Робота лідера з командою</b><br>Процеси планування та управління ризиками. Оцінка роботи, винагороди та стимули.                                                                                         | 4         |
| 8.  | <b>Тема 8. Лідер як соціальний архітектор. Формування корпоративної культури і цінностей</b><br>Корпоративна культура. Лідерство, яке утверджує корпоративні цінності. Особиста етика. Фактори успішного лідерства. | 4         |
| 9.  | <b>Тема 9. Трансформаційне лідерство</b><br>Створення команди реформаторів. Бачення перспектив і визначення стратегії.                                                                                              | 4         |
| 10. | <b>Тема 10. Управління стресом</b><br>Запобігання стресам та особистісний розвиток лідера.                                                                                                                          | 4         |
|     | <b>Разом</b>                                                                                                                                                                                                        | <b>60</b> |

**Індивідуальні завдання** підготовка доповідей, рефератів, фіксованих виступів, доповідей та виступів на засіданнях круглого столу, конференціях, публікація тез і статей. Враховуючи академічні свободи, теми обираються самостійно, корелюються з тематикою занять і узгоджуються з викладачем.

**Нагадуємо:** Ваші роботи підлягатимуть перевірці на відсутність плагіату відповідно до Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету [https://www.pdmu.edu.ua/storage/n\\_process\\_vimo/docs\\_links/88o0ZHjaf3yP9IvQe51EoRkqhN3UWIob7oh41np.pdf](https://www.pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/88o0ZHjaf3yP9IvQe51EoRkqhN3UWIob7oh41np.pdf)

#### **Перелік питань, який повинен засвоїти здобувач вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни**

1. Лідерство та його класифікації.
2. Лідерство, влада і вплив.
3. Лідерство і менеджмент.
4. Функції лідерства.
5. Загальноприйняті помилки у сприйнятті лідерства.
6. Природа лідерства.
7. Розвиток особистісних якостей лідера.

8. Лідерство як система фреймів.
9. Структурний фрейм.
10. Фрейм людських ресурсів.
11. Політичний фрейм.
12. Символічний фрейм.
13. Влада, вплив і лідерство.
14. П'ять типів влади лідера.
15. Реакція на застосування влади.
16. Джерела влади лідера в організації.
17. Посилення влади за рахунок політичної активності.
18. Тактика посилення влади. Етичні аспекти політичної активності та посилення влади.
19. Еволюція теорій лідерства.
20. Теорії великої людини.
21. Теорії особистісних якостей.
22. Поведінкові теорії лідерства.
23. Авторитарний, демократичний та ліберальний стилі лідерства.
24. Решітка лідерства Д. Моутона і Р.Блейка.
25. Теорія індивідуалізованого лідерства.
26. Функціональне лідерство.
27. Функції та навички лідерства за Дж.Адаїром.
28. Ситуативний підхід до вивчення лідерства. Різні параметри ситуацій.
29. Шкала лідерської поведінки Таннебаума-Шмідта.
30. Модель ситуативного лідерства Фідлера.
31. Ситуативна модель «шляхи – цілі» Мітчела і Хауса.
32. Теорія життєвого циклу Херсі і Бланшара. Теорія шляхи-цілі.
33. Ситуативна модель Врума- Йеттона - Яго.
34. Система стильоутворюючих факторів.
35. Особливі та об'єктивні фактори. Аналіз стилів.
36. Особистість і лідерство.
37. Моделі особистості.
38. Якості лідера і його поведінка.
39. Авторитаризм.
40. Цінності і установки.
41. Інструментальні і термінальні цінності.
42. Вплив психологічних установок на лідера.
43. Когнітивні елементи особистості лідера.
44. Форми мислення і домінанта півкулі мозку.
45. Стилi вирішення проблем: Індикатор типів Майерс-Бріггс. Розум і серце лідера. Потенціал і компетентність.
46. Сміливість і мораль лідера.
47. Поняття емоційного інтелекту.
48. Складові емоційного інтелекту.
49. Головні положення теорії емоційного інтелекту.
50. Навички емоційного лідера.

51. Стили емоційного лідерства.
52. Емоційне лідерство.
53. Резонансне лідерство.
54. Становлення емоційного лідера.
55. Відновлення і розвиток лідерських здібностей.
56. Модель емоційного лідерства М.Кетс де Вріс.
57. Емоційні установки колективу.
58. Лідери, які викликають любов і лідери, які викликають страх.
59. Дійсний і бажаний образ компанії.
60. Керівництво командою на основі емоційного інтелекту.
61. Харизма. Харизма як об'єкт дослідження.
62. Харизма та спосіб вести за собою.
63. Харизма і мотивація.
64. Харизма та влада.
65. Харизма та висловлення вдячності.
66. Харизма та успіх.
67. Харизма та управління людьми.
68. Харизма та сила переконання.
69. Харизма та міжособистісні взаємовідносини.
70. Харизма та псевдо харизма. Чи можна оволодіти харизмою?
71. Основні моделі харизматичного лідерства.
72. Особистість харизматичного лідера.
73. Поведінка харизматичного лідера.
74. Послідовники харизматичного лідера.
75. Що таке команда.
76. Контекст роботи в команді.
77. Вигоди роботи в команді.
78. Компетентність команди.
79. Типи команд.
80. Стили управління командою.
81. Визначення ролей в команді.
82. Покращення комунікацій в команді.
83. Створення дружньої атмосфери в команді.
84. Процеси в команді.
85. Формування образу майбутнього, цілей та завдань.
86. Процеси планування та управління ризиками. Оцінка роботи, винагороди та стимули.
87. Проблеми в команді.
88. Причини невдач. Складні люди.
89. Міжособистісні конфлікти.
90. Групове мислення.
91. Перехід на командний метод роботи.
92. Рефлексивність: ключ до успіху в команді.
93. Створення образу майбутнього і визначення стратегії.
94. Стратегічне лідерство.

95. Значення образу майбутнього.
96. Загальні характеристики образу майбутнього.
97. Функціонування образу майбутнього на багатьох рівнях. Місія.
98. Формулювання стратегії. Основна компетенція. Синергія.
99. Прийняття рішень лідерами.
100. Корпоративна культура.
101. Значення культури організації. Сила культури і адаптації. Формування культури.
102. Утвердження різномірних цінностей при формуванні корпоративної культури.
103. Адаптивна культура. Культура досягнень.
104. Етичні цінності організації.
105. Лідерство, яке утверджує корпоративні цінності. Особиста етика.
106. Фактори успішного лідерства.
107. Трансакційне лідерство.
108. Контенум лідерських стилів Басса-Аволіо.
109. Відмінності в поведінці лідера стосовно підлеглих у внутрішньо групових та поза групових взаємовідносинах.
110. Модель атрибутивного лідерства.
111. Становлення класичної теорії трансформаційного лідерства.
112. Державне і партнерське нетрансакційне і трансакційне лідерство.
113. Державне і партнерське трансформаційне лідерство.
114. Типи лідерства в залежності від послідовників і їх відносин з лідером.
115. Альтернативні неокласичні теорії трансформаційного лідерства.
116. Модель трансформаційного лідерства Юнга.
117. Організаційні зміни за Дж.Коттером.
118. Навіювання людям відчуття необхідності змін.
119. Створення команди реформаторів. Бачення перспектив і визначення стратегії.
120. Ознаки та наслідки стресу.
121. Управління стресом.
122. Стратегії протидії стресам.
123. Стратегії адаптації.
124. Запобігання стресам та особистісний розвиток лідера.
125. Сім звичок високоефективних людей.

**Форма підсумкового контролю успішності навчання – Залік.**

**Система поточного та підсумкового контролю**  
**Схема нарахування та розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти**

*Таблиця 1. Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти в УМСА*

| За 4-бальною шкалою | Оцінка в ЕКТС | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5 (відмінно)        | A             | Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю. |
| 4 (добре)           | B             | Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                                                                                                             |
|                     | C             | Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                     |
| 3 (задовільно)      | D             | Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                                                              |
|                     | E             | Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                                                                                                                                                                                      |
| 2 (незадовільно)    | FX            | Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                                                                                                                                                                                                                    |
|                     | F             | Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.                                                                                                                                                                                                                               |

**Уніфікована таблиця відповідності балів за поточну успішність, балам за ПМК,екзамен та традиційної чотирьохбальної оцінки.**

| Середній бал за поточну успішність<br>(А) | Бали за поточну успішність з модуля<br>(А * 24) | Бали за ПМК з модуля<br>(А *16) | Бали за модуль та/або екзамен (А * 24 + А * 16) | Категорія ЄКТС | За 4-бальною шкалою |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------------|---------------------------------|-------------------------------------------------|----------------|---------------------|
| 2                                         | 48                                              | 32                              | 80                                              | F              | 2<br>незадовільно   |
| 2,1                                       | 50                                              | 34                              | 84                                              |                |                     |
| 2,15                                      | 52                                              | 34                              | 86                                              |                |                     |
| 2,2                                       | 53                                              | 35                              | 88                                              |                |                     |
| 2,25                                      | 54                                              | 36                              | 90                                              |                |                     |
| 2,3                                       | 55                                              | 37                              | 92                                              |                |                     |
| 2,35                                      | 56                                              | 38                              | 94                                              |                |                     |
| 2,4                                       | 58                                              | 38                              | 96                                              |                |                     |
| 2,45                                      | 59                                              | 39                              | 98                                              |                |                     |
| 2,5                                       | 60                                              | 40                              | 100                                             |                |                     |
| 2,55                                      | 61                                              | 41                              | 102                                             |                |                     |
| 2,6                                       | 62                                              | 42                              | 104                                             |                |                     |
| 2,65                                      | 64                                              | 42                              | 106                                             | FX             | 2<br>незадовільно   |
| 2,7                                       | 65                                              | 43                              | 108                                             |                |                     |
| 2,75                                      | 66                                              | 44                              | 110                                             |                |                     |
| 2,8                                       | 67                                              | 45                              | 112                                             |                |                     |
| 2,85                                      | 68                                              | 46                              | 114                                             |                |                     |
| 2,9                                       | 70                                              | 46                              | 116                                             |                |                     |
| 2,95                                      | 71                                              | 47                              | 118                                             |                |                     |
| 3                                         | 72                                              | 50                              | 122                                             | E              | 3<br><br>задовільно |
| 3,05                                      | 73                                              | 50                              | 123                                             |                |                     |

|      |     |    |     |   |            |
|------|-----|----|-----|---|------------|
| 3,1  | 74  | 50 | 124 | D |            |
| 3,15 | 76  | 50 | 126 |   |            |
| 3,2  | 77  | 51 | 128 |   |            |
| 3,25 | 78  | 52 | 130 |   |            |
| 3,3  | 79  | 53 | 132 |   |            |
| 3,35 | 80  | 54 | 134 |   |            |
| 3,4  | 82  | 54 | 136 |   |            |
| 3,45 | 83  | 55 | 138 |   |            |
| 3,5  | 84  | 56 | 140 | C | 4<br>добре |
| 3,55 | 85  | 57 | 142 |   |            |
| 3,6  | 86  | 58 | 144 |   |            |
| 3,65 | 88  | 58 | 146 |   |            |
| 3,7  | 89  | 59 | 148 |   |            |
| 3,75 | 90  | 60 | 150 |   |            |
| 3,8  | 91  | 61 | 152 |   |            |
| 3,85 | 92  | 62 | 154 |   |            |
| 3,9  | 94  | 62 | 156 |   |            |
| 3,95 | 95  | 63 | 158 |   |            |
| 4    | 96  | 64 | 160 | B | 4<br>добре |
| 4,05 | 97  | 65 | 162 |   |            |
| 4,1  | 98  | 66 | 164 |   |            |
| 4,15 | 100 | 66 | 166 |   |            |
| 4,2  | 101 | 67 | 168 |   |            |
| 4,25 | 102 | 68 | 170 |   |            |
| 4,3  | 103 | 69 | 172 |   |            |
| 4,35 | 104 | 70 | 174 |   |            |
| 4,4  | 106 | 70 | 176 |   |            |

|      |     |    |     |   |               |
|------|-----|----|-----|---|---------------|
| 4,45 | 107 | 71 | 178 | А | 5<br>відмінно |
| 4,5  | 108 | 72 | 180 |   |               |
| 4,55 | 109 | 73 | 182 |   |               |
| 4,6  | 110 | 74 | 184 |   |               |
| 4,65 | 112 | 74 | 186 |   |               |
| 4,7  | 113 | 75 | 188 |   |               |
| 4,75 | 114 | 76 | 190 |   |               |
| 4,8  | 115 | 77 | 192 |   |               |
| 4,85 | 116 | 78 | 194 |   |               |
| 4,9  | 118 | 78 | 196 |   |               |
| 4,95 | 119 | 79 | 198 |   |               |
| 5    | 120 | 80 | 200 |   |               |

Якщо дисципліна завершується заліком, то залік отримують тільки ті здобувачі вищої освіти, що відвідали всі заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку) і набрали конвертовану суму балів не меншу за **мінімальну (72 бали)**. У «Відомість підсумкового модульного контролю» в колонку «Поточний контроль (бали)» науково-педагогічний працівник вносить бали після їх конвертації з середнього балу успішності згідно таблиці 2, у колонку «Підсумковий контроль (бали)» викладач робить запис «зараховано».

#### **Методи навчання :**

При оцінюванні роботи здобувача освіти протягом семестру враховується: відвідування занять; активна участь на семінарському занятті; вивчення основної та додаткової літератури; самостійна робота, виконання індивідуальних завдань, підготовка доповідей та проєктів, гейміфікація, аналіз помилок, брейнстормінг, коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників, дискусія із запрошенням фахівців, ділова (рольова) гра, майстер-класи, метод ментальних карт, моделювання, експерименти, пошук і дослідження, навчальні дискусії, проблемні ситуації, проблемний (проблемно-пошуковий) метод, професійно-орієнтовані ділові ігри, тренінги індивідуальні та групові (як окремих, так і комплексних навичок), робота в малих групах, метод аналізу і діагностики ситуації, метод проєктів, навчальні дискусії, моделювання, пошук і дослідження, метод інтерв'ю (інтерв'ювання), творчі завдання, публічний виступ, скрайбінг.

**Методи контролю:** попередній контроль (діагностика вихідного рівня знань здобувачів вищої освіти); поточний контроль (діагностика якості засвоєння матеріалу здобувачами освіти з окремих тем та змістових модулів); підсумковий контроль (загальна діагностика якості знань та навичок здобувачів вищої освіти у



відповідності до гуманітарної компоненти підготовки фахівців магістерського рівня).

### **Методичне забезпечення**

Робоча навчальна програма з модуля 1 «Основи лідерства»

-плани семінарських занять;

-силабус;

- список підручників, навчальних і навчально-методичних посібників, та іншої навчальної літератури, рекомендованої при вивченні дисципліни на поточний навчальний рік.

- Матеріали для контролю знань, умінь, навичок здобувачів вищої освіти: поточного, підсумкового контролю: а) тести різних рівнів складності; б) ситуаційні задачі;

- електронні аналоги друкованих видань та інтернет ресурсів.

### **Рекомендована література**

#### **Базова:**

1. Ібрагімова І.М. Лідерство у громаді. Як наснажувати людей та досягати спільних цілей: посібник. Київ: «Видавництво «Юстон», 2020. 106 с.
2. Крейг Нік. Лідерство починається з призначення. Київ: Фабула, 2019. 240 с.
3. Романовський О. Г., Гура Т. В., Книш А. Є., Бондаренко В. В. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник. Харків, 2017. 100 с.
4. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Основи лідерства». Полтава, 2016. -204 с
5. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Основи лідерства. Наукові концепції ( від найдавніших часів до середини ХХ ст.) : навч.посіб. Полтава: ПУЕТ, 2016. 227 с.
6. Нестуля О.О., Нестуля С.І. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ ст. – початок ХХІ ст.) : навч.посіб. Полтава: ПУЕТ, 2016. 375 с.

#### **Додаткова:**

1. Ciulla, Joanne B. Ethics, the Heart of Leadership. 3rd view. Santa Barbara, CA.: Praeger. 2014.
2. Gupta R. The Concept of Leadership is Always Engaging for an Elite Occupational Preeminence. Business ethics and leadership. Vol. 5, Iss. 2. 2021. С. 139-146.
3. Krebs D. L., Denton K. Toward a More Pragmatic Approach to Morality: a critical evaluation of Kohlberg's model. *Psychological review*. 2005. № 112 (3). Р. 629–649.
4. Northouse Peter G. Leadership: Theory and practice. 7th Iss. Thousand Oaks, CA: SAGE. 2016.
5. Sucher, S. J. The moral leadership: challenges, tools and insights/ 2007. Р. 264.
6. Вижва М. Сучасні теорії лідерства: гуманістичний ракурс. *Problems of modern psychology*. 2020. № 47. С. 9-26.
7. Данченко Л. Г. Сучасні стратегічні моделі типів керівництва та лідерства в організації. *Молодий вчений*. 2015. № 11 (26). С. 52–55.
8. Етика лідерства. Організація Об'єднаних Націй. Відень. 2021. URL: [https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J\\_Integrity\\_and\\_Ethics\\_Module\\_4\\_final\\_UKR.pdf](https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_4_final_UKR.pdf)
9. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Дмитренко І. А. Лідерство як феномен сучасного менеджменту. *Економічний простір: Збірник наукових праць*. 2020. № 159. С. 88-91. 178 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9007>

10. Мартинова Л. Б. Стратегічна гнучкість – основа парадигми управління людськими капіталом та лідерства. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2021. № 20. С. 67-75.
11. Нестуля О. О., Нестуля С.І. Лідерство в управлінні персоналом. *Управління персоналом в ХХІ столітті: кадрова політика, мотивація, оплата праці*. Полтава: Полтавський літератор, 2010. 480 с.
12. Нестуля О. О., Нестуля С.І., Кононець Н.В. Основи лідерства: електронний посібник для самостійної роботи студентів. Полтава : ПУЕТ, 2018. 241 с.
13. Нестуля О. О., Нестуля С.І., Карманенко В.В. Основи лідерства. Частина 1. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 287 с.
14. Нестуля О. О., Нестуля С.І., Карманенко В.В. Основи лідерства. Частина 2. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера. Уроки видатних підприємців: навч. посіб. Київ: Знання, 2013. 358 с.
15. Пірен М. І. Лідерство: сутність та реалізація в українському суспільстві : навч. посіб. Київ: Ун-т «Україна», 2012. 232 с.
16. Роль університету у розвитку лідерського потенціалу суспільства: концептуальні засади. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 100 с.
17. Садовська-Мариніна, В. Б., Тростенюк, Ю. В., Рибіна, Ю. О. Нормативно-правове забезпечення розвитку лідерства на державній службі в Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3 (89). С. 184–190. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2019-3\(89\)-184-190](https://doi.org/10.26642/ema-2019-3(89)-184-190)
18. Сергеева Л. М., Кондратьєва В. П., Хромей М. Я. Лідерство: навч. посібн. Івано-Франківськ. 2015. 296 с.
19. Стоян О. Ю. Теоретичні положення формування харизматичного лідерства в системі публічного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 4. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur\\_2020\\_4\\_7/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2020_4_7/)

#### **Інформаційні ресурси:**

1. <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/14604/>
2. <https://pidruchniki.com/17370921/menedzhment/liderstvo>
3. [http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/36679/1/Book\\_2017\\_Hura\\_Psykhologhiia\\_liderstva\\_v\\_biznesi.pdf](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/36679/1/Book_2017_Hura_Psykhologhiia_liderstva_v_biznesi.pdf)
4. [http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/31806/1/Romanovskiyi\\_Teoriia\\_i\\_praktyka\\_formuvannia%20lidera\\_2017.pdf](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/31806/1/Romanovskiyi_Teoriia_i_praktyka_formuvannia%20lidera_2017.pdf)
5. [http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki\\_pracevlasht/liderstvo.pdf](http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/liderstvo.pdf)
6. [https://dut.edu.ua/uploads/l\\_2161\\_63367800.pdf](https://dut.edu.ua/uploads/l_2161_63367800.pdf)

#### **Розробник:**

к.і.н., ст. викладач

В.О. Каюн